Srbija: Ho?e li Studentska lista okon?ati dvosmislenosti spoljne politike?

Description

Od početka rata velikih razmera koji je Rusija pokrenula protiv Ukrajine, srpske vlasti vode namerno dvosmislenu politiku: dok neguju istorijski privilegovane odnose s Rusijom, istovremeno su započele približavanje Ukrajini, imajući u vidu pristupanje Srbije Evropskoj uniji (EU) i očuvanje određenog stepena samostalnosti. Mogu li rezultati parlamentarnih izbora održanih 25. oktobra 2026. godine da promene takvu situaciju?

Dana 8. avgusta 2026. godine, dok je ukrajinski predsednik Volodimir Zelenski boravio u prvoj zvaničnoj poseti Srbiji i bio dočekan u Palati Srbija, okićenoj srpskim i ukrajinskim zastavama, širom Beograda mogli su se videti bilbordi nacionalne naftne kompanije NIS i njenog ruskog pandana Gasproma. Na njima su bile ispreplетane srpska i ruska zastava, uz natpis „Zajedno!“. Obična šetnja srpskom prestonicom tako je pružala jednostavan, ali upečatljiv primer političke dvostruke igre Srbije prema Rusiji, Ukrajini, ali i EU, u okolnostima sve izraženije multipolarnosti međunarodnog poretka, rata na evropskom tlu i procesa pristupanja EU, za koje Srbija ima status kandidata od 2012. godine.

Rusija, istorijski privilegovan partner Srbije

Veze između Srbije i Rusije sežu u XIX vek, u vreme ratova protiv Osmanskog carstva, zajedničkog neprijatelja obe zemlje, a nastavljaju se i tokom dva svetska rata u XX veku. Posle zahlađenja odnosa tokom Hladnog rata pod Titom, oni su obnovljeni nakon raspada Jugoslavije, naročito po završetku jugoslovenskih ratova početkom dvehiljaditih. Danas se u prvi plan ističe verska i kulturna bliskost dva naroda, a srpsko-ruski odnosi ostaju tesni i u brojnim drugim oblastima.

U energetskom sektoru Srbija u velikoj meri zavisi od ruskog gasa, koji i dalje čini 75 odsto njene potrošnje zahvaljujući povlašćenoj ceni koju joj Rusija odobrava. Srbija takođe ostaje zavisna od ruske nafte, iako je njen udeo smanjen, naročito pod pritiskom Sjedinjenih Američkih Država. U srpskoj naftnoj industriji ključnu ulogu ima NIS, koji pokriva 80 odsto domaće potražnje za gorivom i poseduje jedinu rafineriju u zemlji. Krajem 2025. godine NIS se našao pod američkim sankcijama, budući da su Gasprom i Gasprom njeft držali 56 odsto njegovih akcija. Od tada je NIS dobijao uzastopna izuzeća: poslednje je isteklo 30. oktobra, a novo produženje odobreno je do 11. decembra. Pregovori o prodaji ruskog udela mađarskoj kompaniji MOL, što priželjkuje Vašington, i dalje su u toku.

Beograd, 8. avgust 2026. Foto: © Constance Frollo de Kerlivio.

Na diplomatskom planu politički kontakti se održavaju kroz uzajamne zvanične posete. Poslednja je bila poseta srpskog ministra unutrašnjih poslova Ivice Dačića Moskvi sredinom oktobra. Srbija takođe može da računa na ruski veto u Savetu bezbednosti UN kada je reč o pitanjima vezanim za Kosovo, iako je to ponekad osetljiva tema.

Rusija ima i znatan politički i medijski uticaj, jer brojni provladini mediji (Informer, Pink TV i Večernje novosti) prenose narative Kremlja.

Najzad, Srbija odbija da primeni zapadne sankcije, uključujući evropske, pozivajući se na štetne posledice koje su po njene građane imale sankcije Ujedinjenih nacija, Sjedinjenih Država i EU tokom devedesetih godina. Srbija je, osim toga, posle 2022. postala jedno od glavnih odredišta za ruske emigrante, zahvaljujući bezviznom režimu između dve zemlje i redovnim avio-linijama. Uvođenje sankcija zato nije na dnevnom redu: nedavno je, na Samitu Ukrajina–Jugoistočna Evropa, održanom u Kijevu 15. jula 2026. godine, Srbija odbila da potpiše deklaraciju kojom se poziva na pojačavanje pritiska na Rusiju.

Viševektorska politika Srbije: pragmatizam u službi strateške autonomije i pristupanja EU

Uprkos bliskim odnosima s Rusijom, Srbija je odlučila da se diplomatski i ekonomski približi Ukrajini, zauzimajući tako dvosmislenu poziciju. Ova viševektorska politika, zasnovana na strategiji diversifikacije partnera, omogućava Srbiji da u najvećoj mogućoj meri ostvari svoje interese, a da se ne veže isključivo za jedan blok. Odnosima s Ukrajinom Beograd nastoji da pošalje signale EU, naročito njenim istočnim članicama (Poljskoj i baltičkim državama), kako bi se predstavio kao prihvatljiv partner.

Na diplomatskom planu to približavanje vidljivo je na više nivoa. U UN je Srbija u više navrata osudila rusku invaziju punog obima od 24. februara 2022. godine i čak glasala za suspenziju Rusije iz Saveta UN za ljudska prava. Kao što Ukrajina ne priznaje nezavisnost Kosova i podržava teritorijalni integritet Srbije, tako ni Srbija ne priznaje samoproglašene „narodne republike“ Donjeck i Lugansk, koje je Rusija anektirala. Srbija Kijevu pruža i humanitarnu, finansijsku i energetsku pomoć, ali ne i zvaničnu vojnu pomoć. Ipak, prodaje municiju zapadnim partnerima, od kojih deo završava u Ukrajini. Beograd tako posredno vojno pomaže toj zemlji, što je u izvesnoj meri narušilo njegove odnose s Rusijom.

I ekonomske veze se produbljuju. Tokom letnje posete predsednika Zelenskog potpisan je memorandum o razumevanju o slobodnoj trgovini (važan za pristupanje Srbije Svetskoj trgovinskoj organizaciji, što je uslov za njeno pristupanje EU), a dve strane obavezale su se da ojačaju saradnju u oblastima kao što su infrastruktura i prehrambena i energetska bezbednost. Srbija je, pored toga, bila jedina zemlja koja nije članica EU, a učestvovala je na samitu Karpatske osmorke (C8), novoj diplomatskoj inicijativi koju je pokrenuo Zelenski radi razvoja saradnje u strateškim sektorima.

Ovi potezi, koje mnogi stručnjaci ocenjuju kao simbolične i zasnovane na uzajamnoj koristi, pružaju Srbiji nove diplomatske i komunikacione instrumente da pokaže otvorenost prema Zapadu i Evropi, a da istovremeno ostvaruje ekonomske koristi iz tih protivrečnih odnosa. Ipak, ravnoteža koju Beograd nastoji da održi kako bi sačuvao što veći manevarski prostor slabi proces evropskih integracija Srbije (uz druge unutrašnje faktore povezane sa slabljenjem vladavine prava), budući da se Srbija ne usklađuje sa spoljnom politikom EU. Mogu li nedavni parlamentarni izbori da promene takvu situaciju?

Promena spoljne politike posle Vučićeve ere?

Dana 1. novembra 2024. godine srušila se nadstrešnica železničke stanice u Novom Sadu, pri čemu je stradalo 16 ljudi. Nakon ove tragedije nastao je protestni pokret predvođen studentima, koji su zahtevali obnovu vladavine prava i borbu protiv korupcije. Dve godine kasnije, 25. oktobra 2026, Studentska lista (SL) pobedila je na parlamentarnim izborima, osvojivši 53 odsto glasova naspram 39 odsto za dotada vladajuću Srpsku naprednu stranku (SNS), stranku bivšeg predsednika Aleksandra Vučića, koji je krajem septembra podneo ostavku kako bi vodio kampanju i pokušao da postane premijer. Ovi izbori okončali su 14 godina vladavine SNS-a i otvorili pitanja o budućnosti spoljne politike Srbije.

U stvari, studentski pokret je izabran na osnovu programa usmerenog na unutrašnju politiku, pre svega vođen željom da se stane na kraj ukorenjenom sistemu korupcije, a o svojim spoljnopolitičkim namerama izneo je malo pojedinosti. Kao pokret koji je u mnogo čemu heterogen i okuplja različita politička opredeljenja, Studentska lista, po svemu sudeći, nema jasnu viziju strategije u toj oblasti. Iako njen program predviđa produbljivanje saradnje s EU, ne pominje izričito nameru da joj se pristupi. Nasuprot tome, izražava želju da očuva odnose s Rusijom i odbija uvođenje sankcija toj zemlji, istovremeno ističući važnost poštovanja teritorijalnog integriteta i suvereniteta Ukrajine. Ilija Srdanovic, jedna od ključnih ličnosti Studentske liste, smatra da odluke o spoljnoj politici treba da „donose građani“, čime nagoveštava moguće unutrašnje razlike u stavovima o pristupanju EU i odnosima s Rusijom. Kada je reč o Kosovu, pokret i dalje zastupa stav da je ono sastavni deo Srbije.

Za sada, dakle, neizvesnost ostaje, ali se ne nazire temeljno geopolitičko preusmeravanje spoljne politike Srbije. Čini se da će Beograd nastaviti da balansira između različitih partnera, uz ipak izvesno približavanje EU, barem na institucionalnom i političkom planu.

Glavni izvori

Florian BIEBER, „La Serbie, équilibriste entre Russie et Occident“ [„Srbija: balansiranje između Rusije i Zapada“], Politique étrangère, tom 87, br. 4, zima 2022.

Dejan JOVIC, „Serbia’s Foreign Policy and National Security in the Students’ List Programme“ [„Spoljna politika i nacionalna bezbednost Srbije u programu Studentske liste“], Foreign Policy Forum, 30. oktobar 2026.

Sophia KHATSENKOVA, „Pourquoi la Serbie, alliée historique de Moscou, se rapproche-t-elle de l’Ukraine ?“ [„Zašto se Srbija, istorijski saveznik Moskve, približava Ukrajini?“], RFI, 7. avgust 2026.

Thomas MIKOVIC, „Volodymyr Zelensky en Serbie cet été“ [„Volodimir Zelenski ovog leta u Srbiji“], Eurasia Peace, 1. septembar 2026.

Fotografije: Beograd, 8. avgust 2026. © Constance Frollo de Kerlivio.

* Constance Frollo de Kerlivio je studentkinja druge godine master studija međunarodnih odnosa na INALCO-u, sa usmerenjem na ruski jezik.

Link ka francuskoj verziji članka

Link ka engleskoj verziji članka

Prevod sa francuskog na srpski: dr Jelena Jokić

Za citiranje izvornog članka: Constance Frollo de Kerlivio (2026), „Serbie : la Liste étudiante mettra-t-elle fin aux ambiguïtés de la politique étrangère ?“, *Regard sur l’Est*, 9. novembar.

DOI 10.5281/zenodo.24209589

Back to the top of the page

date créée
09/11/2026
Champs de Méta
Auteur-article : Constance Frollo de Kerlivio*